

Castell de Boixadors

Sant Pere Sallavinera

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Turó de Boixadors. Boixadors
Emplaçament Molí de Boixadors seguir pel camí de l'estació dels Seguers
Alçada: 847

Coordenades:

Latitud: 41.77052
Longitud: 1.57463
UTM Est (X): 381530
UTM Nord (Y): 4625280

Classificació

Número de fitxa 08189 - 85
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XI-XX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Campanyes d'excavació i restauració
Protecció Legal i física
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs National Monument Record – Defensa
inspire:
Observacions protecció: BCIN/MH/22-04-1949
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPAC 1731 / IPAC 12245
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Pública

Titular: Ajuntament Sant Pere Sallavinera
Autoria de la fitxa Núria Cabañas
Data de registre de la fitxa: dt., 28/05/2019 - 02:00

Descripció

El castell de Boixadors es troba situat d'alt d'un turó, al nord del nucli de Sant Pere Sallavinera, juntament amb l'església de Sant Pere. Del castell resta la torre mestra, una sala coberta amb un arc de diafragma ogival, i restes d'un casal senyorial amb els cups, colomar i altres senyals de dependències. Del primer moment, situat cronològicament al segle XI, cal destacar-ne la torre mestra, exemple i de planta circular amb un diàmetre de 7,2m i una alçada de 15m. En aquest primer moment, s'accedia directament a la segona planta de la torre a través d'una porta situada a 7m d'alçada, mentre que el pis inferior era utilitzat com a zona d'emmagatzematge. Al segle XIV la torre va quedar envoltada pel recinte emmurallat. L'accés, situat a migjorn, es feia mitjançant una rampa enllosada que donava pas a una segona porta, d'arc de mig punt i de dimensions més reduïdes per el pas d'un individu. L'interior estava distribuït amb diferents dependències, la majoria de planta rectangular que fan pensar en uns residència de caire senyorial. En aquest moment el castell exercia les funcions de fortalesa militar, com a centre organitzador i administratiu i com habitatge. D'aquest moment també es documenta la construcció d'una bestorre, situada a la cantonada nord-est i la construcció d'una sala amb tres grans finestrals amb arcs escarsers i tres espitlleres en el pis inferior. Entorn l'any 1500 es documenta una nova ampliació del recinte fortificat principalment a la zona de llevant i de migjorn. Es construeix paral·lelament a l'antiga muralla un segon llenç defensiu i es modifica la distribució interior del castell juntament amb la construcció d'un nou accés al castell. Durant la primera meitat del segle XVI també es dur a terme la construcció d'un cup de vi i un forn de pa. A partir d'aquest moment, el castell anirà essent objecte de diverses modificacions fruit de les necessitats del moment. Al llarg del segle XIX gran part del castell estava en desús, principalment les estances de ponent i de migdia.

Observacions:

L'any 1997 el Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona va encarregar un seguit d'estudis sobre el conjunt de Boixadors previs a les intervencions que s'haguessin de dur a terme. L'any 1999 es van iniciar els treballs arqueològics sota la direcció del senyor Àlvar Caixal i des d'aquell any s'han dut a terme diverses campanyes d'excavació i consolidació del recinte fortificat promoguts pel Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona.

Història

El nom de Boixadors apareix per primera vegada a la documentació l'any 1015, quan el bisbe Borrell de Vic va donar al levita Guillem d'Oló el lloc de Segarra, amb els puigs de Calaf, Calafell i Ferrera, i per la banda oriental afrontava amb el coll de Corragó, davant de Boixadors (Boxcadossa). A partir de l'any 1100 apareix documentat Berenguer Bonfill de Boixadors, el qual l'any 1112 en el seu testament féu deixes a l'església de Sant Pere i Santa Maria de Boixadors però sense fer constar que fos el senyor del castell. L'any 1102 es documenta un altre membre de la família, però d'una branca diferent, anomenat Ramon de Boixadors, mentre que l'any 1117 apareix un altre membre amb el nom de Ramon Guillem de Boixadors, senyal que possiblement eren familiars però no germans. La família Boixadors es documenta al llarg del segle XII però amb poca relació amb el terme de la fortalesa de Boixadors. Moltes de les notícies fan referència a la seva activitat de repobladors del castell de l'Espluga Calba i de Fullea. L'any 1124 es documenta Guillem de Boixadors, senyor del castell de Boixadors, que va rebre terrenys pròxims a la parròquia de Sant Joan

després de la conquesta de Lleida l'any 1149; Berenguer de Boixadors, que va participar en la conquesta de Lleida i va ser jutge en un plet entre el rei Alfons el Cast i Pere de Luçà; Ramon Berenguer, senyor del castell i germà de Berenguer de Boixadors. L'any 1232 Guillem de Boixadors va vendre Tarrés i Fullea al monestir de Bonrepòs. Entre els anys de 1273 i 1276, Arnau de Boixadors va rebre de la casa reial diverses terres i cases a València. L'any 1297 Berenguer de Boixadors, senyor de Boixadors i de Sant Mateu de Bages, va ser anomenat veguer de Cervera i Tàrraga, càrrec que va seguir exercint el seu fill Guillem de Boixadors. A principis del segle XIV la família Boixadors ja posseïa el castell de la Llavina. Així consta en el testament de Guillem de Boixadors de l'any 1323. L'any 1358 consta com a senyor del castell de Boixadors Bernat Guerau de Boixadors, succeït l'any 1381 per Ramon de Boixadors, el qual va comprar les terres de Sallavinera i Sant Mateu. L'any 1422 Ramon Berenguer de Boixadors comprar les terres de la Fortesa, ampliant així el domini dels Boixadors. A partir d'aquest moment, els tres nuclis van passar a formar part d'una única baronia o varvassoria, la de Boixadors. L'any 1425 Ramon Berenguer de Boixadors va morir sense descendència. Per aquesta raó, la baronia va passar a la seva germana, Beatriu de Boixadors casada amb Arnau de Foixà, formant-se una altra línia familiar, Foixà-Boixadors. El domini va passar dels Foixà als Salvà l'any 1622 i d'aquests a la família Xatmar l'any 1725. Durant la primera meitat del segle XX el castell va ser habitat per la família Barcons, que utilitzava principalment tres estances situades a la zona de llevant, fins l'any 1947, quan es va abandonar definitivament.

Bibliografia

AAVV. (1981): Catalunya Romànica. El Penedès - L'Anoia. Vol. XIX. Barcelona. Fundació Enciclopèdia Catalana. CATALÀ, P. (1990): Els Castells Catalans. Vol V. Rafael Dalmau Editor. Barcelona. ESTANY I FERRER, JM. (1991): Història de les comarques de Catalunya. Anoia. Volum II. Edicions Selectes. Manresa. Inventari del Patrimoni Cultural Immoble de Catalunya. Patrimoni Arqueològic i paleontològic del terme municipal de Sant Pere Sallavinera. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya. Inventari del Patrimoni Cultural Immoble de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic del terme municipal de Sant Pere Sallavinera. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Generalitat de Catalunya. LÓPEZ MULLOR, A. (Coord.). Castell de Boixadors. Sant Pere Sallavinera. Memòria d'Arqueologia i Història. Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local, 2008. (Documents de Treball. Sèrie Recursos Culturals; 8). PANCORBO, A.; CAIXAL, A.; LÓPEZ, A. "L'excavació al Castell de Boixadors (Sant Pere Sallavinera, Anoia)". A: Actes de les Jornades d'Arqueologia i Paleontologia 2001. Comarques de Barcelona 1996-2001. La Garriga, 29 i 30 de novembre, 1 de desembre de 2001. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2004. Vol. III. PANCORBO, A.; CAIXAL, A.; LÓPEZ, A. "L'excavació al castell de Boixadors (Sant Pere Sallavinera, Anoia)". A: II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Actes. Barcelona, 2003. Vol. II.

